

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 08 marca 2016 roku

ZEW.422.11.2016.JF

**Pan
Rafał Grubiński
Przewodniczący
Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży**

Grubinski Rafał Przewodniczący,

w związku z pracami nad rządowym projektem ustawy o zmianie ustawy – *Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw* (Druk nr 280), który wpłynął do Sejmu w dniu 23 lutego 2016 r., niniejszym składam na ręce Pana Przewodniczącego stanowisko Rzecznika Praw Dziecka zawierające szczegółowe odniesienie się do przedmiotowego projektu, z prośbą o jego przyjęcie i załączenie do Druku nr 280, a także uwzględnienie w toku dyskusji parlamentarnej.

Rzecznik Praw Dziecka wielokrotnie wnioskował o wprowadzenie zmian w przepisach w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli¹. Propozycje zmian przedstawiane były także w opiniach Rzecznika Praw Dziecka składanych do projektu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego z 10 lutego 2011 r.,² jak również do projektów ustawy o zmianie ustawy – *Karta Nauczyciela oraz zmianie niektórych innych ustaw* z 8 stycznia 2016 r. i 8 lutego 2016 r.³. Tematyka postępowania dyscyplinarnego nauczycieli podnoszona była ponadto w pismach Rzecznika Praw Dziecka kierowanych do Przewodniczącego Sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży⁴ oraz Przewodniczącego Senackiej Komisji Edukacji, Nauki i Sportu.⁵

¹ wystąpienia RPD do Ministra Edukacji Narodowej z dnia:

19 maja 2011 r. (pismo znak ZEW/500/20/2011/AM),

4 kwietnia 2012 r. (http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2012_04_04_men_02.pdf),

19 grudnia 2014 r. (http://brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst_2014_12_19_men_0.pdf),

23 lutego 2015 r. (http://brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst_2015_02_23_men.pdf)

² pismo do Ministra Edukacji Narodowej z 19 maja 2011 r. znak ZEW/500/20/2011/AM

³ pisma do Ministra Edukacji Narodowej z: 19 stycznia 2016 r. znak ZEW.400.1.2016.JF, 10 lutego 2016 r. znak ZEW.400.2.2016.AR

⁴ wystąpienie RPD z dnia 26 lutego 2015 r. (http://brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst_2015_02_26_sejm.pdf)

⁵ wystąpienie RPD z dnia 23 lipca 2015 r. (http://brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst_2015_07_23_kw.pdf)

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw uwzględnia wiele uwag zgłaszanych przez Rzecznika Praw Dziecka i wprowadza nową jakość w postępowaniu dyscyplinarnym. Projektodawca wyraźnie dostrzega istotę ochrony praw dziecka w postępowaniu dyscyplinarnym i daje narzędzia do realizacji tej ochrony. Z tych względów – co do zasady – Rzecznik Praw Dziecka z zadowoleniem i przychylnością przyjmuje regulacje wprowadzające nowe rozwiązania oraz uzupełniające już obowiązujące, takie jak:

- wprowadzenie ustawowej możliwości zawieszenia postępowania dyscyplinarnego na czas trwania długotrwałej przeszkody uniemożliwiającej prowadzenie postępowania dyscyplinarnego lub na czas trwania postępowania karnego albo postępowania w sprawach o wykroczenia, jeżeli o ten sam czyn wszczęto postępowanie karne albo postępowanie w sprawach o wykroczenia (art. 85f ust. 1 projektu ustawy);
- w przypadku nieobecności nauczyciela w pracy i niemożności złożenia przez niego wyjaśnień w toku postępowania wyjaśniającego, bieg trzymiesięcznego terminu przedawnienia odpowiedzialności dyscyplinarnej nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu do dnia stawienia się nauczyciela do pracy (art. 85o ust. 3 projektu ustawy);
- przedłużenie do 5 lat karalności czynu uzasadniającego nałożenie kary dyscyplinarnej, liczonych od dnia popełnienia tego czynu, jeżeli wystąpią prawem przewidziane okoliczności określone w projektowanym przepisie i wszczęto postępowanie dyscyplinarne (art. 85o ust. 4 projektu ustawy);
- zawieszenie biegu terminu przedawnienia przewinienia dyscyplinarnego w czasie od dnia wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania dyscyplinarnego do dnia powzięcia przez przewodniczącego komisji dyscyplinarnej wiadomości o ustaniu przeszkody albo o prawomocnym zakończeniu postępowania karnego albo postępowania w sprawach o wykroczenia (art. 85o ust. 5 projektu ustawy);
- wydłużenie okresów do zatarcia kar dyscyplinarnych: nagany z ostrzeżeniem oraz zwolnienia z pracy – po upływie 3 lat od dnia doręczenia nauczycielowi prawomocnego orzeczenia o ukaraniu; zwolnienia z pracy z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nauczyciela w okresie 3 lat od ukarania – po upływie 6 lat od dnia doręczenia nauczycielowi prawomocnego orzeczenia o ukaraniu (art. 85s ust. 2 projektu ustawy). Terminy te liczy się

od nowa w przypadku, gdy w okresie przed zatarciem kary dyscyplinarnej, nauczyciel zostanie ponownie ukarany dyscyplinarnie (art. 85s ust. 3 projektu ustawy);

- brak zatarcia kary dyscyplinarnej wydalenia z zawodu nauczyciela (art. 85s ust. 1 projektu ustawy *a contrario*);
- wprowadzenie ograniczeń w przesłuchaniu małoletniego świadka oraz instrumentów jego ochrony, w tym przesłuchanie tylko w sytuacji, gdy zeznania małoletniego mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, zasada jednorazowości przesłuchania małoletniego świadka, obecność psychologa podczas przesłuchania, przesłuchanie małoletniego pod nieobecność nauczyciela, którego postępowanie dotyczy lub obwinionego (art. 85h projektu ustawy);
- co do zasady – wprowadzenie do postępowania dyscyplinarnego niektórych gwarancji procesowych postępowania karnego (art. 85i projektu ustawy);
- wyznaczenie obrońcy z urzędu, jeżeli obwiniony nie ma obrońcy z wyboru, a rzecznik dyscyplinary wnosi o orzeczenie kary dyscyplinarnej w postaci wydalenia z zawodu nauczyciela (art. 85d ust. 2 projektu ustawy);
- możliwość odwołania się od prawomocnego orzeczenia odwoławczej komisji dyscyplinarnej do sądu apelacyjnego – sądu pracy i ubezpieczeń społecznych (art. 85m ust. 1 projektu ustawy);
- co do zasady – przedłużenie okresu przedawnienia odpowiedzialności dyscyplinarnej w przypadku popełnienia czynu o charakterze seksualnym na szkodę małoletniego (art. 85o ust. 2 projektu ustawy);
- nałożenie obowiązku przedstawienia przez nauczyciela, przed nawiązaniem stosunku pracy, informacji z centralnego rejestru orzeczeń dyscyplinarnych (art. 2 projektu ustawy zmieniający art. 7e ust.1 ustawy o systemie oświaty);
- wprowadzenie centralnego rejestru orzeczeń dyscyplinarnych, w którym gromadzi się informacje o nauczycielach prawomocnie ukaranych karami dyscyplinarnymi: zwolnienia z pracy z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nauczyciela w okresie 3 lat od ukarania oraz wydalenia z zawodu nauczyciela, a także informacje o zawieszeniu nauczyciela w pełnieniu obowiązków, o których mowa w art. 85t ust. 1-3 projektu ustawy (art.85w projektu ustawy);
- prawo Rzecznika Praw Dziecka do uzyskiwania informacji zgromadzonych w centralnym rejestrze (art. 85x ust. 1 pkt 6 projektu ustawy);

- uwzględnienie uwagi Rzecznika Praw Dziecka w zakresie braku zastosowania przepisów art. 6 ustawy Karta Nauczyciela do nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2, bez względu na wymiar zatrudnienia (art. 91b ust. 2 projektu ustawy);
- obowiązek rzecznika dyscyplinarnego zawiadomienia Rzecznika Praw Dziecka o wszczęciu postępowania wyjaśniającego wobec nauczyciela o czyn naruszający prawa i dobro dziecka (art. 85 ust. 2 projektu ustawy);
- prawo Rzecznika Praw Dziecka do wniesienia zażalenia na postanowienie rzecznika dyscyplinarnego w przedmiocie umorzenia postępowania wyjaśniającego (art. 85 ust. 5 projektu ustawy);
- uprawnienie nadane Rzecznikowi Praw Dziecka dotyczące możliwości wniesienia odwołania na postanowienie komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego o czyn naruszający prawa i dobro dziecka do odwoławczej komisji dyscyplinarnej (art. 85b ust. 2 projektu ustawy).

Wątpliwości Rzecznika Praw Dziecka budzi natomiast brak uregulowań prawnych, dających mu uprawnienia do uczestnictwa w postępowaniu przed komisją dyscyplinarną pierwszej i drugiej instancji na prawach strony, przy równoczesnym uprawnieniu do złożenia zażalenia na postanowienia rzecznika dyscyplinarnego: o odmowie wszczęcia postępowania wyjaśniającego oraz o umorzeniu postępowania wyjaśniającego, a także na decyzję o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wydaną przez komisję dyscyplinarną pierwszej instancji. Z jednej więc strony, projekt ustawy daje Rzecznikowi Praw Dziecka ważne uprawnienia procesowe w postępowaniu dyscyplinarnym wobec nauczycieli w sprawach o czyny naruszające prawa i dobro dziecka, z drugiej zaś pozbawia go prawa udziału w czynnościach postępowania zarówno przed komisją dyscyplinarną pierwszej, jak i drugiej instancji.

Pozbawienie Rzecznika Praw Dziecka uprawnienia do działania w postępowaniu przed komisją dyscyplinarną jest sprzeczne z zasadą jego prawa do działania w postępowaniach toczących się przed sądem, zawartą w art. 10 ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka, tym bardziej że posiada on przecież nadane projektem prawo do wniesienia wspomnianych wyżej zażaleń, a więc zainicjowania dalszego postępowania dyscyplinarnego. Powoduje to niespójność obu wskazanych uregulowań.

Z tych względów Rzecznik Praw Dziecka wnioskuje o wprowadzenie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw uprawnienia Rzecznika do udziału w postępowaniu dyscyplinarnym, z możliwością zaskarżenia decyzji komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji do odwoławczej komisji dyscyplinarnej w sprawach dotyczących naruszenia praw dziecka oraz zaskarżenia prawomocnego orzeczenia odwoławczej komisji dyscyplinarnej do sądu powszechnego (art. 85m ust. 1 projektu ustawy).

W kwestii ustalonych zasad przesłuchania małoletniego, z odwołaniem się do odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego, wprowadzonych do przepisów projektu ustawy (art. 85i ust. 1), Rzecznik Praw Dziecka uznaje je – co do zasady – za odpowiednie. Należy jednak wskazać, że w tym szczególnym uregulowaniu przesłuchania małoletniego w postępowaniu dyscyplinarnym nie zawarto wszystkich gwarancji ochrony małoletniego przesłuchiwanego w postępowaniu, pomijając w szczególności niektóre regulacje Kodeksu postępowania karnego zawarte w art. 185a-d, istotne dla ochrony i dobra małoletniego.

Rzecznik Praw Dziecka zwraca więc uwagę na konieczność uzupełnienia lub zmiany projektowanych przepisów:

- wyznaczenie obrońcy z urzędu w sytuacji, gdy obwiniony w toku postępowania wyjaśniającego nie miał obrońcy. Będzie to rzeczywistą gwarancją zachowania jednorazowości przesłuchania małoletniego. Uwzględnienie propozycji spowoduje potrzebę usunięcia z projektu ustawy z art. 85h ust. 4 zdania in fine „a także na wniosek obwinionego, który w postępowaniu wyjaśniającym nie miał obrońcy”;
- zmiany ust. 3 art. 85h w następujący sposób: „3. W postępowaniu dyscyplinarnym odtwarza się sporządzony zapis dźwięku przesłuchania małoletniego oraz obraz, jeżeli zapis obrazu podczas przesłuchania małoletniego został sporządzony oraz odczytuje się protokół przesłuchania, o którym mowa w ust. 1.”;
- uzupełnienie ust. 7 art. 85h poprzez dodanie in fine zastrzeżenia – „jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi małoletniego”;
- wskazanie miejsca przesłuchania małoletniego, które gwarantowałoby bezpieczne dla niego warunki podczas wykonywania tej czynności. W ocenie Rzecznika Praw Dziecka, takim miejscem powinny być „Niebieskie pokoje”, których warunki zapewniają małoletniemu swobodę wypowiedzi i poczucie

bezpieczeństwa, jak i odpowiednie wyposażenie techniczne. Proponuje się zatem uzupełnienie projektu poprzez dodanie do art. 85h ust. 8a o treści: „8a. Przesłuchanie świadka, o którym mowa w ust. 1 i 4 przeprowadza się w odpowiednio przystosowanych pomieszczeniach, zapewniających swobodę wypowiedzi i poczucie bezpieczeństwa osoby przesłuchiwanej oraz posiadających odpowiednie wyposażenie techniczne.”;

- zmianę przedawnienia odpowiedzialności dyscyplinarnej w przypadku popełnienia czynu na szkodę dziecka o charakterze seksualnym z 24 na 30 rok życia, co będzie zgodne z przyjętym już w Kodeksie karnym rozwiązaniem (art. 101 § 4).

Dodatkowo Rzecznik Praw Dziecka zwraca się z prośbą o rozważenie poszerzenia informacji zawartych w rejestrze orzeczeń dyscyplinarnych o nauczycieli prawomocnie ukaranych karami dyscyplinarnymi, o których mowa w art. 76 ust. 1 pkt 1 i 2 (nagana z ostrzeżeniem, zwolnienie z pracy) oraz uzupełnienie kręgu osób wyłączonych z możliwości wykonywania funkcji rzecznika dyscyplinarnego czy członka składu orzekającego od udziału w rozpoznawaniu sprawy, także o osobę pozostającą we wspólnym z nim pożyciu. Przewidziana projektem możliwość wyłączenia z uwagi na wątpliwość co do jego bezstronności, w ocenie Rzecznika Praw Dziecka wydaje się niewystarczająca.

z wyrazami szacunku
Marek Piłchucki